

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران

معاونت پژوهش

اداره کل پژوهش‌های تحصیلی

دستورالعمل کارنامه پژوهشی طلاب

تابستان ۱۳۹۶

دیباچه

پژوهش در شمار مقولاتی است که می‌توان کمیت و کیفیت آن را به سنجش و ارزیابی درآورد. ارزیابی تلاش‌های پژوهشی طلاب، در زمره مهم‌ترین شیوه‌های بالنده‌سازی علمی حوزه‌ها است که می‌تواند، علاوه بر آگاهی‌بخشی نسبت به توانایی‌های طلاب، زمینه شکوفایی و رشد استعدادهای آنان را نیز فراهم نماید.

برای دستیابی به این مهم، معاونت پژوهش مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران، اقدام به تدوین «کارنامه پژوهشی طلاب» کرده است.

تعریف و جایگاه

کارنامه پژوهشی، پرونده‌ای است که یکایک تلاش‌های پژوهشی طلبه در آن ثبت می‌گردد و این احساس را در طلاب، شکوفا می‌کند که هریک از ایشان، در زمینه پژوهش، نقشی اساسی و مسئولیتی بنیادین را برعهده دارد. همچنین از آن‌جا که حضور طلبه در مقاطع تحصیلی بالاتر، وابسته و مشروط به تلاش موفق پژوهشی است، مدارس و طلاب، وظیفه و تعهد می‌یابند که برای ثبت این تلاش‌ها در تمام دوره تحصیل، با جدیت اهتمام ورزند.

اهداف:

- بالندگی و توان‌افزایی پژوهشی طلاب.
- زمینه‌سازی برای کشف و پرورش چهره‌های پژوهشگر.
- برانگیختن نشاط و شور پژوهشی در حوزه‌های علمیه خواهران.
- فراهم ساختن زمینه رقابت و هم‌وردی علمی میان طلاب پژوهشگر.

ساختار:

کارنامه پژوهشی در دو محور سازمان یافته است:

- الف) پژوهش‌های مربوط به هر نیم‌سال تحصیلی.
- ب) پژوهش‌های مربوط به کل دوره تحصیلی.

در محور پژوهش‌های مربوط به هر نیم‌سال تحصیلی، توجه به جنبه‌های عمومی کار پژوهش مورد بررسی قرار می‌گیرد و فعالیت‌هایی مانند حضور و اجرای توانمند برنامه ساعات پژوهشی (مهارت‌آموزی پژوهشگری) و پژوهش‌های

درسی، جزو موارد الزامی کارنامه ذکر شده است؛ اما شرکت در جشنواره‌ها و مسابقات تعیین شده از سوی مرکز مدیریت و همکاری در فعالیتهای پژوهشی در میان موارد غیر الزامی آمده‌اند.

پژوهش‌های مربوط به کل دوره تحصیلی شامل مواردی از قبیل تحقیق پایانی، شرکت در فراخوان مقالات دیگر مراکز، شرکت در فراخوان سایر مراکز و همچنین نشر آثار پژوهشی، همچون کتاب، مقاله علمی-پژوهشی و ارائه در همایش‌های علمی خواهد شد. بدیهی است که با توجه به اهمیت و تخصصی بودن نشر آثار پژوهشی (کتاب یا مقاله) و تلاش‌های پژوهشی ویژه طلاب، این گونه از فعالیتهای فراتر از کارنامه نیم‌سالانه و در انتهای دوره، مد نظر قرار می‌گیرند.^۱

الف) پژوهش‌های مربوط به هر نیم‌سال تحصیلی:

۱. برنامه ساعات پژوهشی (مهارت‌آموزی پژوهشگری)

براساس مصوبه شورای علمی تربیتی، مدارس سراسر کشور، موظف خواهند بود تا ۲ ساعت آموزشی طلاب را در طول هفته، به صورت حضوری برای انجام فعالیتهای پژوهشی، تحت عنوان ساعات پژوهشی، اختصاص دهند که در این ساعات، مهارت‌های گوناگونی، جهت هدایت گام به گام یک طلبه، به سوی تتبع، در نظر گرفته شده است و در نیم‌سال‌های مختلف تحصیلی ارائه می‌شوند. آموزه‌های موجود در برنامه ساعات پژوهشی، ذیل ۴ موضوع کلی دسته‌بندی شده‌اند؛ مهارت‌های حداقلی در راستای ارائه تحقیق پایانی، اخلاقی - انگیزشی، رایانه و نرم افزار و مهارت‌های علمی که در دو دسته کارگاهی و غیر کارگاهی جای می‌گیرند.

- آموزه‌های کارگاهی

با توجه به حجم کار مهارت‌های کارگاهی و براساس میزان ساعت اختصاصی، برای این دسته از آموزه‌ها، امتیاز بیشتری لحاظ شده است که با در نظر گرفتن مؤلفه‌های مطرح شده در کارنامه پژوهشی، امتیاز آن ثبت می‌گردد. عناوین آموزه‌های کارگاهی به شرح ذیل می‌باشند.

^۱. توضیحات دقیق‌تر، ذیل نشر آثار پژوهشی آمده است.

ردیف	عنوان آموزه کارگاهی
۱.	روش مطالعه و یادگیری مقدماتی
۲.	مهارت استفاده از رایانه
۳.	شیوه نگارش تحقیق پایانی و مقالات علمی- ترویجی
۴.	پاراگراف‌نویسی علمی
۵.	آشنایی با اصول و روش‌های پژوهش پیشرفته و آشنایی با فرایند طرح مساله
۶.	طرح‌نامه‌نویسی
۷.	تکمیل طرح‌نامه‌نویسی
۸.	فیش‌نویسی
۹.	مهارت شناسایی منابع و آشنایی با شیوه‌های دسترسی به آن
۱۰.	مهارت استفاده از نرم‌افزارهای کمک‌پژوهشی
۱۱.	مهارت استفاده از نرم‌افزارهای تحقیقاتی
۱۲.	نگارش علمی
۱۳.	آشنایی با فنون و قواعد ترجمه عربی به فارسی
۱۴.	مهارت استفاده از نرم‌افزارهای تحقیقاتی
۱۵.	مهارت جستجوی منابع علمی در اینترنت
۱۶.	مهارت انجام پژوهش گروهی
۱۷.	نحوه ارائه شفاهی و پاسخ‌گویی
۱۸.	مهارت استفاده از نرم‌افزارهای تحقیقاتی
۱۹.	مهارت انجام پژوهش گروهی

– آموزه‌های غیر کارگاهی

ردیف	عنوان آموزه غیر کارگاهی
۱.	اخلاق پژوهشگری
۲.	آشنایی با پژوهش
۳.	رابطه پژوهش با ایمان و اخلاق
۴.	مجامع پژوهشی
۵.	علاقه و انگیزه پژوهشی
۶.	سیر مطالعاتی
۷.	نشست علمی
۸.	کرسی‌های آزاداندیشی
۹.	شناخت استعداد پژوهشی

۲. پژوهش‌های درسی

از آنجا که پژوهش، نقشی محوری در تلاش‌های علمی طلبه دارد، انجام تحقیق برای برخی از دروس، جنبه‌ی الزامی یافته است. براین اساس و به منظور جلوگیری از کارهای تکراری و تقلیدی، در هر ترم برخی از دروسی که ظرفیت فعالیت پژوهشی را دارا هستند، از سوی معاونت محترم پژوهش مرکز مدیریت خواهران، جهت تحقیق درسی به مدارس ابلاغ می‌گردد. اساتید محترم دروس معرفی شده، پس از تبیین و توضیح سرفصل‌ها، زمینه ممارست و تکرار این سرفصل‌ها را به شکل عملی، برای طلاب فراهم می‌کنند. در انتهای ترم به فعالیت‌های عملی طلاب، توسط استاد مربوطه نمره‌ای تعلق می‌گیرد و در کارنامه پژوهشی آنها ثبت می‌گردد.

۳. همکاری در فعالیت‌های پژوهشی

هرگاه طلبه در تلاش‌های پژوهشی مدرسه خویش یا دیگر مدارس و مراکز علمی مرتبط با مرکز مدیریت، مشارکت جوید، امتیازی برای وی در کارنامه پژوهشی ثبت می‌گردد؛ مقصود از این مشارکت، فراهم‌سازی محتوای علمی

دستاوردهای پژوهشی، همچون نگارش مقاله، داوری یا دبیری علمی جشنواره‌های پژوهشی است. بدین روی، تلاش‌های اجرایی در زمره این‌گونه فعالیت‌ها جای نمی‌گیرند.

فعالیت‌های پژوهشی ذکر شده در کارنامه پژوهشی به شرح ذیل می‌باشند:

۱. مشارکت در تهیه نشریه پژوهشی
۲. شرکت در همایش‌ها
۳. شرکت در نشست‌های علمی - پژوهشی
۴. فعالیت در کانون یا حلقه پژوهشی
۵. مشارکت در بحث و تبادل نظر کرسی‌های آزاد اندیشی

۴. شرکت در جشنواره‌ها و مسابقه‌های مرکز مدیریت

۱. شرکت در جشنواره علامه حلی(ره)
۲. شرکت در جشنواره بانوی کرامت
۳. شرکت در مسابقه رشد

ب) پژوهش‌های مربوط به کل دوره تحصیلی:

۱. تحقیق پایانی

امتیاز مربوط به این بخش براساس آیین‌نامه تحقیقات پایانی ابلاغ شده به مدارس، محاسبه و معادل‌سازی می‌شود.

۲. پژوهش‌های ویژه

۲-۱. شرکت در فراخوان مقالات سایر مراکز

معاونت پژوهش مرکز، افزون بر انتشار فراخوان‌های علمی خود، فراخوان‌های مراکز علمی دیگر را نیز بازتاب می‌بخشد. پاسخ طلاب به این فراخوان‌ها هرگاه به نگارش مقاله یا هرگونه دستاورد علمی دیگر بیانجامد، کسب امتیاز در کارنامه

پژوهشی را به دنبال خواهد داشت. همچنین اگر طلبه در همایش‌های استانی و ملی که توسط سایر مراکز علمی، دانشگاهی و پژوهشی، برگزار شده است، شرکت کند، برای وی امتیاز در نظر گرفته خواهد شد.

۲-۲. آثار پژوهشی منتشرشده

۲-۲-۱. تدوین یا ترجمه کتاب

هرگاه طلبه‌ای به تنهایی کتابی دارای ارزش علمی را تألیف یا ترجمه کند، تمام امتیاز این بخش را به خود اختصاص خواهد داد و اگر در تألیف یا ترجمه آن مشارکت ورزد، نیمی از آن امتیاز، نصیب وی خواهد شد.

۲-۲-۲. چاپ مقاله

فراگیری مهارت‌های تحقیق و نگارش، زمینه حضور طلاب توانمند سطح دو را برای ورود به عرصه‌ی مقاله‌نویسی را فراهم می‌نماید. براین اساس چنانچه طلبه‌ای، بتواند مقاله «علمی- پژوهشی» یا «علمی- ترویجی» (که در ذیل اجمالاً تعریف می‌شوند) را به رشته تحریر در آورده و در یکی از مجلات به چاپ برساند، به ترتیب از ۵ و ۴ امتیاز برخوردار خواهد شد. هم چنین برای چاپ مقاله در مجلات علمی - تخصصی ۳ امتیاز و نیز درج در سایت‌های علمی معتبر، ۲ امتیاز به طلبه تعلق خواهد گرفت.

- مقالات علمی-پژوهشی

مقالاتی در این مقوله جای خواهند گرفت که در جریان جست و جوی حقایق و برای کشف بخشی از معارف و نشر آن در میان مردم و به قصد حل مشکلی یا بیان اندیشه‌ای نو در موضوعی از موضوع‌های علمی، از طریق مطالعه‌ای نظام‌مند، برای یافتن روابط اجتماعی میان پدیده‌های طبیعی به دست آیند؛ از دو خصلت اصالت و ابداع برخوردار باشد و نتایج آن به کاربردها، روش‌ها، مفاهیم و مشاهدات جدید در زمینه‌ی علمی با هدف پیشبرد مرزهای علمی و فن‌آوری منجر گردد. مخاطبین اصلی این‌گونه مقالات پژوهشی، اساتید دانشگاه‌ها، دانشجویان دوره‌های دکتری و کارشناسی ارشد، پژوهشگران شاغل در مراکز علمی، تحقیقاتی و تولیدی هستند.

- مقالات علمی-ترویجی

مقالاتی که به ترویج یکی از رشته‌های علوم می‌پردازند و سطح آگاهی‌ها و دانش خواننده را ارتقاء می‌بخشند و او را با مفاهیم جدید علمی آشنا می‌سازند. این‌گونه مقالات می‌توانند به صورت تألیف و یا ترجمه باشند. اصولاً مقالات ترویجی فقط برای اشاعه‌ی دانش بشری و عالمانه کردن آن و جهان‌پیرامونی آن است و هدف دیگری ندارد. این‌گونه مقالات،

دستاوردهای علمی، فنی و حرفه‌ای آموزنده و جالب را به زبانی ساده برای افراد دارای تحصیلات دانشگاهی، دانش‌آموزان سال‌های بالای دبیرستان‌ها، صنعتگران، مخترعین، مبتکرین و افراد دارای تحصیلات غیرکلاسیک ارائه می‌دهند.

۲-۳. سایر فعالیت‌های ویژه پژوهشی

امتیاز این دسته از فعالیت‌ها براساس مستندات ارسالی به معاونت پژوهش استان، به طلبه تعلق می‌گیرد و شامل موارد ذیل می‌باشد: ارائه طرح پژوهشی یا همکاری مشاوره‌ای در اجرای طرح پژوهشی، همکاری در برگزاری همایش پژوهشی، همکاری با دیگر مراکز پژوهشی؛ بدیهی است که ارائه گواهی انجام این فعالیت‌ها به عهده طلبه است.

شیوه تکمیل کارنامه پژوهشی و رتبه‌بندی :

جهت تکمیل کارنامه نیم‌سالانه، در پایان هر نیم‌سال تحصیلی، برای تلاش‌های پژوهشی طلاب (برنامه ساعات پژوهشی، پژوهش‌های درسی، همکاری در فعالیت‌های پژوهشی، شرکت در جشنواره‌ها و مسابقات مرکز) مجموعاً ۷۰ امتیاز در نظر گرفته می‌شود.

برای تنظیم کارنامه دوره‌ای، ابتدا برآیند نمره کارنامه‌های نیم‌سالانه محاسبه می‌شود، سپس نمره به دست آمده با امتیاز کسب شده از رتبه تحقیق پایانی و همچنین امتیاز «تولید آثار پژوهشی» جمع شده و در کارنامه دوره‌ای ثبت می‌گردد. کارنامه نهایی با لحاظ تحقیق پایانی (در سطح دو) و همچنین تولید آثار پژوهشی ۱۰۰ امتیاز خواهد داشت.

لازم به ذکر است، در خصوص طلابی که دوره تحصیلی آن‌ها هفت‌ساله است، به دلیل اینکه شروع برنامه ساعات پژوهشی، برای ایشان از نیم‌سال ششم در نظر گرفته می‌شود؛ لذا کارنامه پژوهشی این طلاب نیز از نیم‌سال ششم و هم‌زمان با دوره پنج‌ساله منظور می‌گردد.

در رتبه‌بندی دوره‌ای که پس از پایان یافتن دوره تحصیل انجام می‌شود، طلبه به یکی از این شش رتبه بر اساس امتیازهای یاد شده دست می‌یابد:

امتیاز	۳۰ - ۴۰	۴۰-۵۰	۵۰-۷۰	۷۰-۸۰	بالتر از ۸۰
رتبه	قابل قبول	متوسط	خوب	عالی	ممتاز و نخبه علمی

امتیازات ویژه طلاب خوب، عالی و ممتاز :

۱. بهره‌مندی از امتیاز در سهمیه پذیرش مقطع بالاتر.

۲. برخورداری از حمایت برای چاپ آثار پژوهشی با تأیید شورای نشر مرکز.

۳. اولویت یافتن برای استفاده از امتیازاتی از قبیل کمک هزینه سفرهای زیارتی، هدایای پژوهشی و

بدیهی است، امتیازات فوق، به ترتیب اولویت، به طلاب ممتاز، سپس عالی و در نهایت، خوب تعلق می‌گیرد.

گردش کار میان مدارس و مدیریت استان و مرکز :

معاون پژوهش مدرسه، با لحاظ نظر اساتید محترم ساعات پژوهشی و پژوهش‌های درسی و ... در پایان هر نیم‌سال تحصیلی، به طلابی که امتیاز کمتر از ۳۰ داشته‌اند، جهت جبران در نیم‌سال آینده تذکر خواهد داد؛ در صورت عدم جبران این امتیازات، ممکن است در پایان دوره، امتیاز قابل قبول کسب نشود. همچنین در انتهای دوره، فهرست طلاب عالی و ممتاز، پس از امضای مدیر مدرسه به مدیریت استان ارسال می‌گردد تا از امتیازات یاد شده بهره‌مند گردند. سزاوار است مدیران مدارس در هر سال، از رتبه‌های خوب ممتازان پژوهشی به شایستگی تجلیل نمایند و مدیریت استان بر پایه اعلان نیاز معاونت پژوهش مرکز، گزارش‌های سالانه را به مرکز ارسال کنند.

و من الله التوفیق